

Trovärdighet i politiken

Moderata Samlingspartiets framgångar i opinionsmätningarna lyfter fram ett begrepp som borde tas mera på allvar i politiken: trovärdighet. De ökade väljarsympatierna för moderaterna förklaras inte enbart av att partiet i dag har den skickligaste partiledaren i svensk politik eller av att det internationellt blåser högervindar. Grunden till framgången lades under de för partiet svåra åren i slutet av 60-talet och början av 70-talet. Det var då partiet bytte namn, det var då ett nytt partiprogram antogs och det var då de ledande i partiet beslöt att vad saken nu gällde var att fast och konsekvent föra ut partiets politik. Det moderata budskapet skulle samtidigt förenas med en klart och öppet deklarerad vilja till borgerlig samverkan.

Receptet låter enkelt men var i själva verket svårt att genomföra i de årens politiska klimat. 60-talets vänstersocialistiska vindar blåste fortfarande med full styrka. En maktberusad socialdemokrati tyckte sig ha monopol på kanslihuset. Folkpartiet och centern hade sökt sig samman i mittensamverkan, som till icke ringa del riktades mot moderaterna. Stora delar av de båda partierna var också alltför benägna att göra upp med de mäktiga socialdemokraterna när tillfälle gavs.

De årens politiska historia är från moderat synpunkt markerad av en lång rad svåra beslut, där partiet i vissa fall fick välja att gå ensamt för att inte offra sin politik. Här kan nämnas partiets insats för att Vietnam-upproppet skulle få en någorlunda dräglig utformning, partiets nej till det förslag som då förelåg till ett skiljande av stat och kyrka och, kanske viktigast av allt, partiets vägran att medverka till de skattehöjande Haga-överenskommelserna. Vid Haga grundlades säkert en del av den trovär-

dighet som moderaterna i dag åtnjuter i skattefrågan.

Under 70-talet fortsatte moderaterna att konsekvent driva de frågor som i dag har blivit partiets märkesfrågor: skatter, skola, kamp mot byråkratin, rättstrygghet och individens valfrihet. Lönen för mödan märks i det faktum att det som under första hälften av 70-talet även av mittenpartierna betecknades som svårartad högerpolitik i dag har blivit en del av den allmänna debatten to m inom socialdemokratin.

Folkpartiets utveckling under 70-talet är raka motsatsen till moderaternas. Folkpartiet hade trovärdighet under Bertil Ohlins tid. Partiet var då ett liberalt, klart borgerligt parti, som såg som en av sina främsta uppgifter att på parlamentariskt vis försätta socialdemokratin i opposition. Den inställningen uppskattades av de borgerliga väljarna. Folkpartiets 70-talshistoria har varit präglad av vacklan. Från mittensamverkan som aldrig blev fullbordad genom en partisammanslagning övergick folkpartiet till att hysa en längtansfylld åtrå till ett frys-alternativ. Denna längtan att få slutas i socialdemokratin stora famn har de ledande folkpartisterna hyst rakt igenom existensen av två borgerliga trepartiregeringar – och den har uppfattats av väljarna. Medborgarna vet inte var de har folkpartiet längre. Opinionsmätningarnas besked om att det i dag finns få procent trogna folkpartister, medan en stor mängd väljare har folkpartiet som näst bästa alternativ, anknyter väl till tesen att folkpartiet tappat sin politiska profil. Som andrahandsval kan många kryssa för folkpartiet, för folkpartiet står för det mesta.

Centerpartiet hade stora framgångar i början av 70-talet som ett decentralistiskt och folk-

ligt miljöparti med förankring på landsbygen. Centerns miljöpolitiska profil ledde även till betydande inbrytningar i tätorterna. Och så kom kärnkraften in i bilden och centern utvecklades mot ett en-frågeparti. Regionalpolitiken, miljöpolitiken och decentraliseringsfilosofin sjönk i bakgrunden inför det intensiva kärnkraftsengagemanget. Centerns trovärdighet tog ytterligare skada genom samverkan med kommunisterna i folkkampanjen mot kärnkraften. Många trogna centerbönder, som vet att det krävs energi för att driva ett modernt jordbruk och vars värderingar är solitt borgerliga, lämnade helt enkelt centern i 1979 års val.

Socialdemokratins tillbakagång under 70-talet har långsiktiga förklaringar. I socialdemokratins fall är det tiden som kommit att ifrågasätta dess trovärdighet. Bristerna och avigsidorna hos de socialdemokratiska reformerna har med tiden kommit att avslöjas för medborgarna: de höga skatterna, de många regleringarna, den minskade företagarlusten, den tilltagande normlösheten. Det faktum att socialde-

mokraterna under 70-talet i så hög grad låtit det kortsiktiga taktikspelet dominera politiken har säkert ökat svårigheterna för partiet.

På 80-talet kommer trovärdigheten i de politiska partiernas förkunnelse och handlande att sättas på hårda prov. Kommer modet att finnas hos politikerna att ta itu med de svåra ekonomiska problemen, att fatta de obehagliga beslut som krävs? Kommer de borgerliga att lyckas vidmakthålla medborgarnas tilltro till det borgerliga alternativet? Kommer moderaterna att kunna fortsätta sin trovärdighetsskapande politik genom att också omsätta den i praktisk handling i regering och riksdag, kommun och landsting? Kommer socialdemokraterna att lyckas åter skapa en entusiasm inför en socialistisk utveckling?

Det politiska livet tycks alltför ofta vara präglad av kortsiktiga taktiska beräkningar. De politiska partiernas skiftande öden under 70-talet antyder att den långsiktiga bilden av ett partis politik och förmåga är viktigare för väljarnas avgörande.